

PÆDAGOGISK LÆREPLAN FOR VUGGESTUEN LILLESTJERNEN 2024/2025

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

HVEM ER VI?

Rudolf Steiner Vuggestuen Lillestjernen danner rammen om 18 børn i alderen 1-3 år og der er 6 ansatte. Vi har til huse i en gammel villa i 2 etager ved Rudolf Steiner skolen, hvor vi er 9 børn på 2 stuer samt 3 pædagoger, 1 antroposofisk assistent og 2 medhjælpere. Alle os som arbejder i vuggestuen kaldes Tanter. Dette for at skabe så hjemlige omgivelser for børnene som muligt. Når børnene kalder på en Tante, er der 6 Tanter som reagerer og som er parate til at hjælpe det lille barn.

Åbningstiden er alle hverdage fra kl.7-16.

PÆDAGOGISK GRUNDLAG

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

I vuggestuen Lillestjernen arbejder vi ud fra de værdier, som bygger på Rudolf Steiners impuls og menneskesyn.

Et vigtigt aspekt i Rudolf Steiners impuls er opfattelsen af, at barnet er født med en indre kerne. Den voksne, som arbejder pædagogisk ud fra denne impuls, forholder sig til barnet ud fra den forståelse. Den indre kerne skal næres, så barnet udvikler sig til et unikt menneske, der kender og tror på sig selv og sin mulighed for at virke i verden – alene og i fællesskab med andre.

I Vuggestuen Lillestjernen arbejder vi ud fra 7 årsrytmen. Denne rytme er en grundpille i Steiner pædagogikken.

For de første 7 år er overskriften: at gøre og at handle. Det er det vi gør. I vuggestuen er vi derfor altid i gang med noget, børn som voksne. Man kan dele de første 7 år op i 3 udviklingstrin: 0-3 år. 3-5 år. 5-7 år. Det 0-3-årige barn sanser alt omkring sig. Det ser og hører og oplever langt mere intensivt end voksne. I barnets første tre år, tilegner det sig de 3 egenskaber der er grundlæggende for at det kan blive menneske: At gå. At tale. At tænke.

I denne periode er det ”at handle”, som gør sig stærkt gældende.

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Vuggestuen Lillestjernens pædagogik, bygger som sagt på Rudolf Steiners tanker og ideer om menneskets udvikling.

Et af de væsentligste elementer, og måske dét væsentligste, i arbejdet med de små børn, er viden om, at det at efterligne er det allervigtigste i den tidlige barndom. Med dets åbne sind aflæser barnet hele tiden omgivelserne og de mennesker, der er omkring det for at lære verden at kende. Igennem nærværende iagttagelser af det enkelte barn, har Tanterne mulighed for at agere ud fra børnenes individuelle behov. Efterligningen er helt ubevidst, da tanke- og følelselivet endnu er umodent. Barnet tager verden til sig i tillid til, at verden er god. Det kan ikke skelne mellem ondt og godt. Derfor lægger vi som pædagoger stor vægt på at være nærværende og efterligningsværdige i handling og ord. Efterligningen kan findes i mange former. Det kan være, når den voksne fejer gulvet eller river blade sammen i haven, eller når vi alle tager os en løbetur rundt i haven. I det hele taget når den voksne bevæger sig og udfører noget nyttigt med glæde, er det naturligt for barnet at efterligne – ikke nødvendigvis at gøre det samme, men at det inspireres til fysiske aktiviteter og leg.

Et andet væsentligt element er, at alt bliver gjort i en stemning af kærlig omsorg, da det lille barn er meget påvirkelig for de stemninger, der omgiver det.

DEN RYTMISKE DAG

I vuggestuen har vi en helt fast dagsrytme, med tre voksenstyrede samlinger hver dag: sangleg og formiddagsmad, frokost og eftermiddagsmad. Tidsrammen for vores samlinger er sat til at vare omkring 15-20 min. Så børnene har mulighed for at øve deres koncentration og dermed være deltagende.

Udover den daglige rytme, belyser vi uge- og årsrytmen gennem de årstidsrelaterede sange vi synger, samt i den årstidspynt der er på stuen og på vores årstidsborde.

Det lille barn skal i sin vuggestuetid øve sig i både at gå, tale og tænke. Derfor tilrettelægger vi vores dag, så barnet kan have en så forudsigelig, tryk, ukompliceret og genkendelig hverdag som muligt. Vi mener, at vi på denne måde giver barnet de bedste forudsætninger for at koncentrere sig om det allervigtigste, nemlig at udvikle sig.

En typisk dag i vuggestuen ser ud således:

- Vi åbner altid på stuen i stueetagen og begge stuer er samlet indtil kl.8.15. Det er pædagogerne, der åbner og lukker.
- Mellem kl.7 og kl. 9. kommer børnene. Ved afleveringen er det vigtigt for os at være nærværende i mødet med barnet og forældre. Dette gør vi med øjenkontakt og ud fra dette aflæser vi barnets individuelle behov. Nogle børn har behov for et kram andre en hånd. De yngste har oftest behov for at blive afleveret i vores arme.
- Om morgenen er de voksne i gang med det praktiske arbejde – dagens måltider forberedes, der lægges vasketøj sammen, legetøjet vaskes m.m. Imens deltager børnene enten i de forskellige gøremål efter lyst og evne eller leger frit.
- Når klokken er 8.15, synges der

vil du, vil du,
vil du, vil du, vil du
med mig op af trappen gå.

- Og så véd alle børn fra 1.sal, at nu er det tid til at gå op på deres egen stue, sammen med deres Tanter.
- Kl. 9 er alle børn og Tanter mødt og vi samles til sangleg. Vi synger årstidens sange, de samme ca.en måned ad gangen. Vi laver fingerlege, rim og remser. Sanglegen begynder med, at vi synger godmorgen til hver enkelt ved at nævne alles navne. Stunden afsluttes med lidt at spise og en kop lun urtethe. Vores erfaring har vist os, at børnene har stor glæde af denne stund. Vi har noget tilfælles resten af dagen, et fællesskab som udmønter sig i legen. Efter morgensangen går vi i haverne og leger. Vi er ude i al slags vejr. Nogle formiddage vælger vi dog at være inde af pædagogiske årsager, for at styrke deres sociale fællesskaber.
- Når klokken nærmer sig 11 er vi inde igen for at spise frokost. Når børnene kommer ind, fylder den dejlige duft børnene med forventning og de største børn spørger:” Hvad skal vi spise?”
- Alle får vasket hænder imens vi synger vores vaskesang.

” vaske hænder, vaske hænder,
sæbe på, sæbe på.
Se hvor det kan skumme, se hvor det kan skumme.
Skyl det væk, tør det godt, det var flot”

- Vi sætter os til bordet, som er fint dækket med blomster og lys. Vi tænder vores lys imens vi synger.

”Stilhed stilhed, kom herind,
lys vore hjerte og vor sind,
så vi kan tænde lyset på vor bord”.

- Derefter tager vi hinandens hænder og synger vores madsang.

”Jorden har os brødet givet,
solen har den skænket livet.
Kære sol, kære jord
takken i vor hjerte bor.
Værsgo at spise”.

- Den gode stemning gør, at alle spiser den hjemmelavede biodynamisk/økologiske mad med god appetit.
- Ligesom i alle andre situationer i løbet af dagen, snakker de voksne minimalt med hinanden, men sørger for at der er en rolig stemning omkring bordet. Børnene efterligner de voksne, så hvis vi snakker, snakker børnene.
- Når børnene er færdige med at spise, får alle børn vasket deres ansigt og hænder med en lun lavendelduftende bomuldsvaskeklud imens vi synger.

Bjørnen sover,
bjørnen sover i sin lune bolig.
Den er ikke farlig,
når man blot er varlig.
Men man kan dog,
men man kan dog
aldrig på den tro”.

- Efter vores Tak For Mad sang, skaber Tanterne en hyggelig stund, med læsning af bøger, imens Tanterne rydder op i køkkenet og går i gang med at pusle børnene og gøre dem klar til deres middagslur. Alle børn får en rolig stund i puslerummet, mens de får en ren ble/sidder på potte. Her har de har en Tante på tomandshånd og kan få den fulde opmærksomhed. Vi gør meget ud af, at stunden skal være så rolig som muligt og giver efter bleskift barnet et lille fodbad under rindende vand og derefter fod- og ben massage med lavendelolie.
- Ca. klokken 12 puttes alle børn i deres senge nede i stueetagen, i hver vores sovesal. Alle børn – også selv om man er ved at blive stor – har brug for dette hvil midt på dagen, derfor sover alle børn i vuggestuen til middag.
- Vi synger ved putning.

Skytsengel min
 Pas godt på mig
 Dag og nat
 Tidligt og sent
 Altid skal du passe godt på mig
 Så bli'r jeg glad
 Skytsengel min.

- Der sidder altid en Tante hos børnene, indtil alle sover. Derefter er Tanterne i stuen ved siden af soveværelserne, klar til at være der for børnene, når de vågner.
- Ca. Kl. 13.30 – kl. 14.00 begynder børnene langsomt at vågne. Efter bleskift, samles alle børnene i stuen rundt om bordet og der serveres et let eftermiddagsmåltid, som kan bestå af brød, frugt og vand.
- Bagefter går vi ud i fælleshaven indtil alle er hentet kl.16. Når børnene hentes siger vi farvel til barnet ved at give hånd og sige et lille farvel vers.

"Farvel og tak for i dag og på gensyn i morgen"

Maden følger en fast ugerytme:

Formiddagsmad;

- Mandag: Knækbrød.
- Tirsdag: Friskbagte boller.
- Onsdag: Friskbagte boller
- Torsdag: Knækbrød.
- Fredag: Rugbrød

Frokost;

- Mandag: Grød med kanel og smør.
- Tirsdag: Grøntsagssovs med fuldkornspasta.
- Onsdag: Grød med flødeskum og lækker syltetøj.
- Torsdag: Grøntsagspostej, brød og stegte grøntsager.
- Fredag: Hjemmebagt Pizza.

Eftermiddagsmaden;

- Mandag: Rugbrød
- Tirsdag:Knækbrød.
- Onsdag: Rugbrød.
- Torsdag: Knækbrød.
- Fredag: Pizza og knækbrød.

FORÆLDRESAMARBEJDET

I vuggestuen Lillestjernen starter forældresamarbejdet allerede inden barnet er begyndt i vuggestuen. Inden barnets første dag, inviteres forældre og barn til en opstartssamtale. Til samtalen taler vi om graviditetsforløbet, fødslen og barnets første år, så vi kan få et indblik i barnets liv indtil nu. Ligeledes præsenterer vi forældrene for vores pædagogik. Vi taler også om vores forventninger til samarbejdet. For eksempel ønsker vi at mødetider bliver overholdt, og at forældre giver besked om ændringer i hjemmet. Gennem denne åbne dialog, lærer vi hinanden bedre at kende. Vi aftaler, hvordan indkøringen ønskeligt kommer til at foregå og fortæller forældrene, hvilke reaktioner de kan forvente af barnet i den første tid. Dette gør det nemmere for forældrene at agere, når deres første møde med institutionsverden indtræder.

I barnets første tid i vuggestuen arbejder Tanterne med at skabe en relation til barnet og forældrene, så alle føler sig trygge og velkommen. Vi beder forældrene afsætte 14 dage til indkøring, således at barnet i sit eget tempo kan vænne sig til alle de nye børn og voksne, samt livet i vuggestuen. Langsomt øges barnets tid i vuggestuen i de efterfølgende måneder, dette gøres i takt med at barnet føler sig mere og mere tryg.

I vuggestuen tilstræber vi, at barnet oplever, at der er sammenhæng mellem familien hjemme og fællesskabet i vuggestuen. Barnet skal opleve, at de voksne gensidigt respekterer og viser imødekommenhed i forhold til hinanden.

Forældre og børn inviteres 2 gange årligt til arbejdsdage i vuggestuen. Dette foregår i en weekend forår og efterår. Forældre og børn inviteres ligeledes til en julehyggestund og et gensynsmøde inden hverdagens begyndelse efter sommerferien.

Her møder forældrene ikke blot pædagogerne, men også hinanden og vuggestuens øvrige børn, så de kommer tættere på de mennesker og oplevelser, der er vigtige i deres barns hverdag. Sådanne arrangementer bidrager til at barnet oplever sammenhæng mellem familie og vuggestue, og at forældrene føler medansvar for vuggestuens virke.

Forældresamarbejdet sker også i forældrebestyrelsen, på forældremøder og ved individuelle samtaler. I vuggestuen Lillestjernen er vi åbne for at orientere om pædagogikken og drøfte den pædagogiske praksis med forældrene.

I samtaler mellem forældre og pædagoger ved barnets opstart i vuggestuen og ved møder om barnets trivsel og udvikling, sker en vigtig udveksling af erfaringer omkring barnet.

For et vuggestuebarn er alting en læreproces – barnet skal lære at tage kontrol over og mestre sin krop, det skal lære at indgå i nye sociale relationer og det skal, ikke mindst, erfare at mor og far går, men kommer tilbage igen. Gennem forældresamtaler og konstruktiv dialog, samarbejder vi i vuggestuen med forældrene om, at vi fællesskab hjælper barnet til at lære og udvikle sig.

Tanterne søger indsigt i og forståelse for barnets hjemlige forhold, for at kunne hjælpe barnet og rådgive forældrene. Gennem samtale kan opnås større forståelse for barnets og fællesskabets behov. En tillidsfuld udveksling mellem forældre og pædagogerne er en forudsætning for, at de sammen kan skabe en tryk ramme omkring barnets liv i vuggestuen og i hjemmet. Dette samarbejde er særligt vigtigt i perioder, hvor barnet af den ene eller anden grund er udsat og har brug for særlig omsorg.

I fællesskab med børnehaven afholder vi i vuggestuen et forældremøde om året, hvor vi vælger tema ud fra hvad der rører sig i forældregruppen eller i tiden. Vi har derfor valgt at der altid kommer en foredragsholder. Dette giver os en mulighed for at formidle vores pædagogik på et dybere niveau og tage udgangspunkt i et særligt tema.

Vi afholder 2 forældresamtaler omkring barnet – en 3 mdrs. samtale efter barnets opstart og en samtale når barnet nærmer sig 2 ½ -års alderen. Her forbereder vi forældrene på, at deres barns liv som vuggestuebarn snart er ovre og en ny verden som børnehavebarn nærmer sig. Vi taler om barnets udvikling, om viljen der træder mere og mere frem og hvilke udfordringer dét kan give for forældrene.

I tiden inden børnene skal i børnehaven, besøger vi børnehavens have med de ældste børn fra vuggestuen, så de kan få lov at udforske stedet inden opstart, vi opfordre også forældrene til at gå på besøg i børnehaven.

Skulle der være behov for andre eller flere samtaler, aftales dette med de enkelte forældrepar. Vi foretrækker altid at afholde fysiske møder, da både lette og svære samtaler kræver menneskelig tilstedeværelse.

Derudover bestræber vi os på at sende informative forældrebreve ud en gang om måneden.

UDSATTE BØRN

Børn kan være fysisk, følelsesmæssigt og socialt udsatte. Nogle børn har et handicap, andre mangler omsorg og stimulation eller ro og overskuelighed. Mange børn savner tydelige voksne, som tør vise vejen og skabe rammer omkring barnets dagligdag.

I vuggestuen Lillestjernen bestræber vi os på at udvise omsorg og rummelighed over for alle vuggestuens børn, med deres forskellige baggrunde og udgangspunkter. Vi har haft børn med udviklingsproblematikker og børn, hvis familieliv var ustabil. Vi gør os hver dag umage for at favne og se alle børnene.

En forudsætning for at få øje på det udsatte barn er, at Tanten hver dag ser og forholder sig individuelt til hvert enkelt barn. I vores vuggestue bliver børn og forældre hver morgen mødt af en pædagog, som tager imod og siger velkommen til en ny dag. I dette møde søger Tanterne også at fornemme barnets tilstand, og så bruge den fornemmelse til at støtte barnet i løbet af dagen.

Gennem de daglige aktiviteter kan tanterne iagttage, hvornår og hvordan det enkelte barn er udfordret og tilgodese barnets behov ved at tilpasse dagens aktiviteter.

Måske har det udsatte barn behov for at sidde lidt mere på skødet af en Tante, inden det kommer ned på gulvet og leger eller det har brug for at blive ledt ind i legen med de andre børn, med en Tantes hjælp.

Det er vigtigt at pleje tilknytningen mellem det udsatte barn og en pædagog, som det særligt holder af. Det skaber grundlag for, at barnet senere kan åbne sig mod flere relationer. Ligeledes er samarbejdet med forældrene særligt vigtigt, når det udsatte barns udvikling skal understøttes. Derfor søger vi at inddrage dem og lytte til deres erfaringer og ideer i forhold til barnets udfordringer.

På personalemøder, hvor vi evaluerer vores pædagogiske praksis, inddrager vi både tanter og forældres observationer af barnet. Er der tale om mere vedvarende udfordringer, så vil fagpersoner såsom sundhedsplejerske, fysioterapeut, psykolog, sprogkonsulent eller andre relevante fagpersoner blive involveret.

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vuggestuen ligger placeret i hjertet af Rudolf Steiner skolen, lige midt i skolegården. Hver morgen, når børnene med forældrene kommer gående fra parkeringspladsen op til vuggestuen, bliver de mødt af skolebørn, der udbryder ” Nåååårh, hvor er han/hun nuttet!” Skolebørnene, de fleste af dem i hvert fald, har selv gået i vuggestuen og føler derfor naturligt en vis forbindelse med de små vuggestuebørn. Derfor er det også helt naturligt for dem at komme forbi vuggestuen hvert år til fx Lucia og synge og optræde for vuggestuebørnene. Af og til har skolebørnene øvet en særlig sang eller et stykke på deres instrumenter, som de så kommer forbi vuggestuen og fremfører. Dette er til stor glæde for både store og små.

To gange om ugen kommer den lokale grønthandler forbi med dejligt biodynamisk rugbrød og økologiske grøntsager. Dette giver altid grobund for samtale om, hvor gulerødderne kommer fra (bondemanden) og børnene taler om ”grøntsagsmanden”, samt at han hjælper os med at lave pastasovs, fordi han kommer med de lækre råvarer.

Hvert år afholder vuggestuen og børnehaven et høstmarked, hvor alle er velkomne til at komme forbi. På denne dag er der mulighed for at naboer, bedsteforældre og andre interesserede, kan få et indblik i børnenes liv. Man kan høre eventyr og sange, der spilles musik, males indianere, spises lækre kager mm. Det er en stor dag for både stor og små.

De omkringliggende fysiske omgivelser, skolen, pasningsordningen og børnehaven, er vores eget (vuggestuens) lillebitte lokalsamfund, som en gang om året inviterer det store lokalsamfund indenfor.

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø

Vi ønsker i vuggestuen Lillestjernen at skabe trygge æstetiske, fysiske og psykiske rammer for børnene, da disse alle er faktorer der er af afgørende betydning for barnets trivsel, udvikling og læring. Derfor er vores dagligdag også bygget op omkring Rudolf Steiner pædagogikkens grundsten; forbillede, efterligning, rytme og genkendelighed.

For at børnene kan føle sig trygge, er dagen bygget op med en genkendelig rytme. Ligeledes som vi også har en ugerytme, månedsrytme og årsrytme. I rytmen indgår bl.a. sangleg, fingerlege og fri leg.

Fordi barnet skal have efterligningsværdige voksne, er Tanternes rolle først og fremmest at være i gang med meningsfulde opgaver, som barnet umiddelbart kan forbinde sig med. Derfor er vi dagen lang beskæftiget med madlavning, oprydning, havearbejde mm.

Når man får øje for, hvor meget børnene efterligner, bliver det tydeligt for de voksne at huske at være opmærksomme på sig selv og sin ageren... hvad de signalerer, omgangstonen og måden, hvorpå situationer håndteres. Rudolf Steiner sagde: "Al opdragelse er selvopdragelse".

Tanterne er derfor altid i gang med at udvikle sig selv og deres egen ageren.

Vi ønsker, at vuggestuen er som et andet hjem for børnene, så de ikke oplever så stor en adskillelse i deres liv. Derfor er de fysiske rammer indrettet på en æstetisk, hyggelig og "hjemlig" måde, hvor vægge og indbuds farvevalg er nøje udvalgt og velovervejet. Da barnet sanser alt omkring sig, er vores fysiske rammer og legetøjet lavet af naturlige materialer som silke, uld og træ. Legetøjet er placeret, så det er tilgængeligt og indbydende, og vi sørger for at kvantitet ikke overstiger kvalitet.

Udover at gøre os umage for, at barnets omgivelser er rolige og smukke, lægger vi også vægt på at der er en naturlig sammenhæng mellem ude og inde. Dette sker f.eks., når vi i fællesskab plukker smukke buketter ind fra haven til middagsbordet, eller samler æbler til grøden. Vores haver er indrettet med blomsterbede, frugttræer og blomstrende buske. Og fra sandkasse og legehus, kan barnet følge årstidernes skiften og naturens gang.

I vuggestuens hjemlige atmosfære er det vigtigt for os, at børnenes sociale færdigheder udvikles. Når tanterne har et godt samarbejde og udviklende arbejdsklima med plads til humor og det gode grin, så falder børnene ind i en kultur, hvor vi er gode ved hinanden, passer på hinanden og kan trøste hinanden, når det gælder. Vi er søde ved alle og de største børn elsker at gå foran og vise de mindre, hvordan man gør. Vi er som personale meget opmærksomme på det enkelte barn, siger "goddag" og "farvel", sørger for øjenkontakt, samt det helt tætte nærvær med knus og kram hver eneste dag.

Vi arbejder som personale med børnenes perspektiver, ved at observere hvorledes rummene bliver brugt, hvordan børnene leger, samt hvorledes både legetøj og omgivelser virker stimulerende på dem. Hver dag bygger de tog- og balancebaner på stolene, de øver sig i at gå ved at skubbe dem foran sig og bordene kan bruges til både huler, rutsjebaner og boder. Denne erfaring giver grund til refleksion og vi gør os nu umage for at observere og reflektere over børnenes muligheder for leg, læring og udvikling. Det være sig både i forhold til rummets fysiske rammer, møblementets funktion og legetøjets anvendelsesmuligheder.

ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

I de første år af det lille barns liv sker der så meget i deres udvikling, at intet senere hen i livet kan sammenlignes med dette. Ud fra medfødt drivkraft, efterligning og vilje, lærer barnet at gå og tale, og i forbindelse med dette, at tænke. I vuggestuen er det derfor vigtigt at give barnet den nødvendige hjælp, og de rette redskaber for at kunne opnå dette.

Grundelementerne i vores pædagogik er rytme og efterligning. Rytme skaber tryghed og forudsigelighed og er dermed et godt fundament for at lære. For føler barnet sig trygt, har det mod på at udforske verden og udvikle sig.

Derfor gør vi meget ud af, at barnet mærker, at det er set og at vi kender og holder af det.

Hos os skal barnet opleve tryghed – at vi passer godt på det – så det med ro og glæde kan udvikle sig, i fællesskabet med de andre børn.

Barnets alsidige personlige udvikling indeholder både fysiske og sjælelige elementer. Alt sammen kompetencer, som barnet tilegner sig gennem efterligning.

De fysiske elementer understøttes f.eks. ved at opmuntre børnene i deres forsøg på at blive selvhjulpne. Det kan være i forbindelse med af- og påklædning, da dette er en vanskelig kunstart, når man er 2 år. Der er elastikkant i sutskoene, og flyverdragten er også svær at mestre, men sejren er desto større, når det lykkes. Målet er, at man kan det meste selv, med lidt hjælp, når børnehavetiden nærmer sig.

De vundne fysiske færdigheder giver barnet selvtillid til at kunne tackle det sociale samspil med andre.

Med hensyn til de sjælelige elementer, kræver det stor opmærksomhed fra de voksne at hjælpe barnet på en sådan måde, at det gør sig erfaringer om, hvordan det selv kan løse konflikter. Bl.a. i de situationer, hvor man er nødt til at dele, og hvor det at dele ikke behøver betyde en begrænsning, men kan føre til, at barnet oplever glæden ved at give. I de situationer, hvor barnet ikke kan komme i møde, er det vigtigt at den voksne gennem sin adfærd viser barnet: Det går nok! Vi klarer det! Og viser barnet en udvej, så modgangen bliver mulig at leve med.

- I vuggestuen Lillestjernen tilrettelægger vi dagen således, at hver dag giver mulighed for, at barnet kan udvikle sine færdigheder på alle plan. Et eksempel på dette kan være vores daglige sangleg. I sanglegen har barnet mulighed for at udvikle sine sociale færdigheder, sit sprog, sin kropsbeherskelse, sin oplevelse af naturen, samt sin fællesskabsfølelse og kulturelle oplevelse.
- Sanglegen i vuggestuen er altid årstidsrelateret. Om efteråret synger vi f.eks. om æblerne, der falder ned fra træet. Dem samler vi i kurve og laver dejlig æblemos til grøden. Eller om møllevingerne, som drejer hurtigt rundt, når Bror Vind puster på dem. I sanglegen øver vi os også i at indgå i fællesskaber ved at stå i kreds og holde i hånd. Barnet erfarer, at der er forskel på du og jeg og at vi sammen kan skabe et VI og det lærer om egne og andres grænser. Sproget udvikles gennem sangen. Bevægelserne understøtter yderligere ordenes betydning og er samtidig med til at give barnet en større kropsbevidsthed, samt sanseoplevelse. Vi både hører, mærker, lærer og erfarer.
- Når barnet indgår i sanglegs fællesskabet, udvikler det både selvværd og nye kompetencer. De små iagttager de store og efterligner, og de store lærer at hjælpe og vise de små, hvordan man gør. Ens for alle er, at både den motoriske og den sproglige udvikling understøttes og udvikles gennem bevægelser, sporg og sang. Større børn har brug for én type stimuli, de små en anden. Vi lægger derfor mange kræfter i at skabe en sangleg, som indeholder elementer, som er gavnlige, udfordrende og sjove for alle aldre. Vi giver det lille barn god tid til at optage sine nye færdigheder i kroppen ved at gentage den samme sangleg hver dag i ca. en måned. De voksne viser vejen og støtter og hjælper ved behov. Oplever børnene de voksne som anerkendende og omsorgsfulde, vil lysten til at efterligne og det at øve sig, automatisk opstå.
- I vuggestuen arbejder vi ud fra, at forudsigelighed, rytme og nærvær er grundstenen for barnets trygge tilknytning. Ved at give det enkelte barn tid og ro til fordybelse, styrker vi barnet i at udforske verden, samt hjælper det videre på dets udviklingsvej imod større selvstændighed og tro på egen formåen. Barnets udvikling og selvværd understøttes yderligere ved, at vi som pædagogisk personale forsøger at gøre verden lille og overskuelig, gennem den daglige rytme og forudsigelighed. Overskuelighed giver overskud. Overskud giver mod til at udforske. Både omverdenen, men også relationer til både børn og voksne.
- Den fornemmeste opgave som pædagogisk personale i vuggestuen er at være nærværende i forhold til det enkelte barn: det vil sige at sætte ord på det lille barns følelser, at sætte ord på de

ting vi gør, at udvise ro og omsorg og have en anerkendende, tryghedsskabende tilgang til det lille barn.

SOCIAL UDVIKLING

For barnet under 3 år, er samspillet med de andre børn i en jævnaldrende gruppe af en væsentlig anden karakter, end for børnehavebarnet. Muligheden for at opfatte sig selv som selvstændigt individ er stadig under udvikling. Fantasien og rollelege vækkes omkring 2 års alderen.

Glæden ved de andre børn opleves oftest i parallelle handlingsforløb: Vi løber sammen, vi trommer i bordet sammen, vi ser bolden sammen og vil begge eje den. I denne situation må den voksne hjælpe. Enten ved at sørge for, at der er bolde nok, eller ved sammen med barnet fysisk at vise; vi to sidder her og venter på, at det bliver din tur til at få bolden.

De voksnes hjælp og adfærd ved løsning af sådanne konflikter er af afgørende betydning for børnenes udvikling af sociale kompetencer. Nøgleordet for den voksne, som vejleder på dette område, er handling frem for verbal forklaring.

Vores mål er, at børnene, der er involveret i en konflikt, begge føler sig forstået, set og hjulpet, og at især verbale bebrejdelser undgås.

I vuggestuen Lillestjernen udvikler børnene også deres sociale kompetencer gennem vores daglige sangleg. Her laver vi både sanglege, der kræver at vi holder i hånd, går i kreds, giver plads til hinanden og venter på tur. Denne vekslen mellem du og jeg, og det at gøre noget sammen, skaber automatisk en større social bevidsthed hos børnene.

Vi ønsker at hjælpe barnet til en øget social bevidsthed, ved f.eks. at opfordre børnene til at hjælpe hinanden med at få gummistøvlerne af, at finde sutskoene o.l., og sammen med den voksne, at trøste ham eller hende, man kom til at skubbe.

Institutionsbarnet oplever tidligt i livet at måtte lære at vente. Derfor må børnegruppen ikke blive så stor, at de andre børn opleves som en hindring for at komme til at lege med noget bestemt legetøj eller få en ridetur på de voksnes knæ. Et eksempel på, at barnet accepterer ventetiden er, når han, som lige har fået en ridetur glad siger: "Nu er det Selmas tur!"

- I vuggestuen Lillestjernen arbejder vi målrettet med at understøtte børnenes sociale udvikling. Dette sker på daglig basis gennem vores sangleg, hvor børnene erfarer og udforsker fællesskabet og det sociale – du og jeg, sammen og alene. Børnene lærer både egne og andres grænser at kende, og de øver sig i at indgå i fællesskabet. Når børnene i fællesskab øver sig, giver det automatisk en følelse af glæde og samhørighed. Tanterne opfordrer børnene til at øve sig og til at hjælpe hinanden. Det sker f.eks. i garderoben. De store børn hjælper hinanden med at tage tøj af og på, men hjælper også de små, som endnu ikke selv kan. Børnene lærer at hjælpe og drage omsorg for hinanden, og dermed bidrage til fællesskabet. Er der noget du ikke kan nå, så henter jeg en stol til dig. Skal du have hjælp til at sætte glasset på bakken, det viser jeg dig hvordan man gør.
- I vuggestuen Lillestjernen lægger vi vægt på at alle børn skal føle sig trygge og glade. Tanterne gør sig derfor særligt umage for, at indgå i tætte relationer med alle børn.
- For at kunne indgå i sociale relationer, er det vigtigt at børnene lærer om både egne og andres grænser - de sociale spilleregler. Dette hjælper den voksne med ved at italesætte, anerkende og vise vejen til konflikthåndtering, til alles glæde og så ingen føler sig uforstået. Her er det vigtigt, at vi er autentiske i vores tilgang til barnet og til stadighed arbejder målrettet med at skabe en god relation til det enkelte barn, så det føler sig set og forstået og kan gå ud af en konflikt med oprejst

pande, klogere på de sociale samspil livet byder på. Vi er alle forskellige, bidrager med hvert vores til fællesskabet og det skal der være plads og rum til.

KOMMUNIKATION OG SPROG

For de fleste børn gælder det, at de kommer til vuggestuen som ca. 1-årige – næsten uden ord, for så 2 år efter at forlade os – for at gå i børnehave – med et stort og veludviklet sprog. Udviklingen sker næsten ubemærket. Det føles naturligt, at barnet bare lærer at tale. Alligevel gør vi i vuggestuen hver eneste dag meget for at stimulere barnets sprogudvikling. Vi sætter ustandseligt ord på vores handlinger gennem sang, og vi taler med børnene om det vi gør. ”Nu tager vi jakken af”, ”Jeg laver grød, hvad laver du?” eller ”Kan du hente den røde bold?” etc. Dette er med til at understøtte børnenes sproglige udvikling, samt deres begrebsdannelse, og dette foregår kontinuerligt dagen igennem. Bl.a. gennem de mange små daglige samtaler med børnene i forbindelse med den fysiske kontakt, når bleen skal skiftes, når der skal vinkes til far eller mor og når hænderne skal vaskes før maden.

Sprogudviklingen sker også mere bevidst og målrettet gennem vores daglige sangleg. Dukker, dyr og blomster på bordet understøtter, sammen med fingerlege, fagter og bevægelser, sangene, rimene og remserne. Sangene og fagterne virker ind i kroppen, og bevægelserne er med til at aktivere den sproglige udvikling.

Efterligningsevnen er også her meget betydningsfuld og kræver, at de voksne forholder sig bevidst til egne sproglige udtryksformer.

Børnene har allerede hørt og optaget meget sprog i sig i løbet af de første 1 ½ leveår, hvorefter de fleste børn begynder at udtrykke sig med flere ord. Men længe forinden kan man opleve, at de har en ganske stor sprogforståelse. Et eksempel på dette kunne være, at man beder et barn uden mange ord at hente sutskoene, og dette så straks bliver udført med en tilfreds mine. Målet er, at barnet tilegner sig sproget uden at føle sig ”belært”.

- I vuggestuen Lillestjernen italesætter vi alt hvad vi gør og vi hjælper med at ledsage børnenes og egne handlinger med ord. Ved at benævne ting og handlinger, styrkes barnets sprog og forståelse. Sproget understøttes yderligere i vores sangleg, hvor gebærder underbygger ordenes betydning. Ligeledes synger vi i alle overgange. Igennem sangen, guides børnene til handling og gennem de, til tider, svære overgange.
- Når børnene kigger i bøger, taler de med hinanden om billederne som ses i bøgerne og ofte henviser et barn eller den voksne til situationer i vuggestuen eller hjemme hos børnene, som kan relatere til billederne.
- Vi griber som personale børnenes initiativ til samtaleemner, vi taler om mangt og meget, som alle børn kan relatere til. Det kan være kæledyr derhjemme, større søskende eller fredagsslik - emner er der nok af. Og det er gennem samtalen at barnet udvikler dets evne til at lytte, forstå og udtrykke sig.
- Gennem samtale og sang, opnår børnene også en større talforståelse og for det at tælle. Vi tæller børn, taler om hvor mange lemmer vi har og reflekterer over hvor mange sneglehuse der er og hvor mange kridt der er i spanden. Når tingene får navn og benævnes, åbenbarer verden sig. Gennem sproget får børnene en større forståelse for sig selv, og det lærer gennem sproget at sætte verbale grænser og indgå i relationer med andre.

- Det er igennem sproget, at barnet får en anden mulighed for at begå sig i verden. I vuggestuen Lillestjernen, hjælper vi barnet med at sætte ord på sine følelser, så det kan hjælpes igennem det, som er svært. Ved at benævne hvad vi gør "vil du bede om mere grød", hjælper vi barnet med at sætte ord på dets behov, vi har fokus på at børnene lære at bede om maden og ligeledes sige tak. Har barnet svært ved at formulere sig, kan vi som personale, gennem initiativrig og nysgerrig dialog og åbne spørgsmål, hjælpe barnet med at udtrykke sig. Vi er som personale derfor også opmærksomme på selv, at formulere os tydeligt og korrekt, og giver tydeligt udtryk for at vi er åbne og nysgerrige på barnet og det det fortæller.

KROP, SANSER OG BEVÆGELSE

Barnets motoriske udvikling er essentiel for dets almene velbefindende, både fysisk og psykisk. Denne udvikling har brug for plads og tid, og den er helt individuel. Barnet tilegner sig ikke fysiske færdigheder ved at sidde stille, da det er gennem de kropslige sanser barnet lærer verden at kende.

I vuggestuen arbejder vi på at kunne give børnene de rette udfordringer, der på bedste vis kan hjælpe denne udvikling på vej, og vi lægger stor vægt på at skabe gode rammer for netop denne vigtige udvikling. Vores fysiske rammer er indrettet således, at de store bevægelser tilgodeses. Børnene kan klatre, hoppe, rutsje osv. og dermed styrke deres grovmotorik. Gennem fingerlege og leg med f.eks. dukker, tørklæder og klodser, styrkes deres finmotorik og koncentration.

I haven er der mange muligheder for at styrke sin fysik og ikke mindst udholdenhed. At se 1-års barnet – som lige er begyndt at gå – overvinde den "store" bakke. Tænk at klare både at gå op og ned ad bakken uden at falde – dette kræver stor koncentration, styrke og udholdenhed. Eller at klare trappen op til 1.sal, kærligt støttet af en voksen. Man vil selv – og kan efterhånden også selv – viljen til selv at overvinde forhindringer, styrkes.

Vores rammer udfordrer barnet til at bruge kroppen på næsten alle tænkelige måder, det er muligt. Vi ønsker, at børnene selv finder på legene og at det undgås, at børnene får for fastlagte legemuligheder som f.eks. ved en fast manual til de færdige legepladsmiljøer.

Vi tager som Rudolf Steiner institution udgangspunkt i læren om Rudolf Steiners 12 sanser, med fokus på de 4 nederste.

Ifølge Rudolf Steiner besidder mennesket 12 sanser. Disse sanser er inddelt i de sjælelige, de åndelige og de fysiske sanser – de øverste, de midterste og de nederste sanser.

De fire øverste kan ikke fungere og udvikles, uden de fire nederste. Men for at de øverste og nederste sanser skal kunne "tale" sammen, må også de fire midterste sanser være i balance og dermed være "bindeled". For at udvikle et sundt legeme og sanseapparat kræver det altså et samspil mellem alle 12 sanser, da de hænger uløseligt sammen.

De fire øverste sanser:

- Jeg-sansen
- Tankesansen
- Sprogsansen
- Høresansen

De fire midterste sanser:

- Smagssansen
- Lugtesansen
- Synssansen
- Varmesansen

De fire nederste sanser:

- Ligevægts/Orienteringssansen
- Egenbevægelsessansen
- Livssansen
- Berørings/Følesansen

Fra barnet er 0-7 år, er det ifølge Rudolf Steiner de fire nederste sanser der udvikles og derfor har betydning for det lille barn.

Disse fire svarer til de tre vigtigste sanser for det lille barns udvikling, inden for almen teoretisk videnskab – altså balance-, føle- og muskel-led sanserne.

Alle ovennævnte sanser skal stimuleres, for at barnet kan udvikle sig fysisk og psykisk.

Ifølge Rudolf Steiner er de fire nederste sanser til for at vi kan fornemme vores fysiske legeme, dets begrænsninger og dets muligheder.

I vuggestuen Lillestjernen udfordres børnenes sanser og motoriske udvikling dagligt i både sangleg, fingerlege, i haven og i leg på stuen. Og børnene opnår en høj grad af sanseintegration gennem den vekslende, daglige rytme.

Da det lille barn oplever og forstår verden gennem sine sanser, arbejder vi aktivt for, at barnet udvikler sine motoriske færdigheder. Det vil fremover hjælpe barnets indlæring, men også hjælpe barnet til at kunne sidde stille og koncentrere sig. Barnet lærer at bruge sin energi på en hensigtsmæssig måde.

I Vuggestuen Lillestjernen prøver vi at gøre meget ud af puslesituationerne. Her er muligheden for god kontakt mellem det enkelte barn og en voksen. Vi giver os så god tid som muligt. Barnet bliver vasket, får ren ble og måske creme på. Tøjet bliver ordnet på en måde, så barnet føler sig respekteret. Inden børnene skal sove, får de i forbindelse med puslesituationen vasket fødder, og derefter bliver fødder og underben masseret med lavendolie. Det skaber en rolig stund inden sovetid, men også en bevidsthed om egen krop. Barnet mærker sin krop gennem massagen.

I tredje leveår begynder barnet at kunne kontrollere sine kropsfunktioner. Det sidder på potte eller wc sammen med de andre store og læser måske i en lille bog. Stemningen er hyggelig og de voksne roser: "Hvor er du dygtig!"

Når vi skal ud at lege, bliver barnet motiveret/støttet til selv at tage tøjet på i et roligt tempo. Den voksne overvejer, hvad barnet skal have på. Tøjet skal passe til årstiden, for at barnet kan holde den rigtige temperatur. Naturmaterialer er med til at sikre, at barnet føler sig godt tilpas og har lyst til at udfolde sig fysisk.

For det lille barn er det en stor udfordring at sidde rundt om bordet, holde sidemandens hånd med begge hænder og synge bordsang. Børnene lærer at spise selv, men bliver støttet af den voksne, og efter nogen tid kan de også selv klare koppen og holde med begge hænder uden, at det hele havner i hagesmækken.

- I vuggestuen opfordres børnene hele dagen til fysisk aktivitet. Stuen er indrettet så den indbyder til al slags leg, og personalet udfører hele dagen fysiske gøremål. Gennem den daglige sangleg, oplever børnene også allerede fra morgenstunden, følelsen af egen krops formåen.
- En sangleg skal indeholde hurtige sange og langsomme sange. Indånding og udånding. Der skal indgå klap, hop og tramp, og der skal grines og danses. På denne måde udfordres hele barnets motorik – kropskoordineringen trænes, balancen øves, vi gør os umage og gentager og gentager, til vi mestrer bevægelserne. Efter den fysiske aktive sangleg, sætter vi os rundt om bordet og laver rim og remser, hvor fingrene bliver udfordret i fingerlege. Høre-, syns-, føle- og bevægelsessanserne stimuleres og trænes og børnenes ”opvågning” gennem morgenens sangleg, lever videre i dem dagen igennem. Den skaber grobund for inspiration, og børnene bruger både sang og bevægelser i deres leg resten af dagen. F.eks. genskabte en lille pige hele opstillingen fra bordspillet fra fastelavnstid, i sin leg. Denne leg fortsatte flere uger efter vi havde skiftet til en ny sangleg.
- Ved bordet får barnet også en oplevelse af sin krop og sine sanser. Vi ser lyset tændes midt på bordet, vi mærker den bløde silke og dufter til blomsterne i vasen. Barnet mærker om det er sultent og tørstigt, vi taler om madens smage og barnet oplever følelsen af mæthed og velbehag, eller ubehag, hvis man har spist for meget. Alle sanser er i spil og vi taler om hvordan grød på fingrene f.eks føles, er det mon klistret? Og hvad kan man gøre for at få det af? Drikkevandet er koldt, og det føles dejligt i maven. Hele måltidet er en sansepræget oplevelse, som allerede starter ved hoveddøren, hvor duften afslører dagens menu.
- I haven udfordres børnenes motorik. De små forsøger med spæde skridt at forcere bakkerne i haverne, de store kravler i træerne og hujer og jubler, hver gang de har bestegit endnu en gren. Højere og højere klatrer de, for hver dag mere sikkert end dagen før. At lære at klatre i træer tager tid og kræver mod. Det skal foregå i eget tempo, modet skal findes frem og tilliden til, at vi voksne er nær ved og parate til at hjælpe, skal være på plads.
- Finmotorikken udfordres, når man skal indfange en lille myre eller plukke årets første vintergæk, helt nede ved jorden. Der laves udsøgte sandkager i sandkassen, som pyntes med blomster og blade.
- Børnenes sanser udvikles, når de mærker elementerne. Når det regner, får man våde hænder og sandet bliver siddende på hænderne som mudder. Om sommeren sveder vi og har det varmt. Så tager vi tøjet af, modsat vinter, hvor det er koldt og man skal have mere tøj på. Alt sammen oplevelser børn og voksne deler med hinanden.
- I haven kommer sanserne også i spil gennem duftende blomster og buske. Måske brænder man sig på en brændenælde, så det svier, og man skal have tryllecreme på. Måske plukker man blomster og opdager, at saften smitter af på fingrene. Vi gør os som voksne altid umage for at sætte ord på børnenes kropslige og sanselige oplevelser og taler om hvordan det føles.
- For at give børnene gode sanseoplevelser, består det meste af vores legetøj af enten uld, træ, bomuld eller silke. Legetøj, som er rart at røre ved og som i form og materiale giver plads til fantasifulde lege.
- Oplevelsen af egen krops grænse, erfares også i puslesituationen. Her får barnet vasket fødder under den rindende hane og smøres efterfølgende med lavendelolie. Olien både dufter dejlig og virker beroligende, og barnet mærker sig selv, når fødder og underben indsmøres. Det er trygt at mærke sig selv i forhold til omverdenen og indsmøringen afslapper muskler og skaber en følelse af ro.

- Når børnene skal puttes til middagslur, sørger vi for, at der er en rolig stemning i soveværelset. Over hver tremmeseng hænger der et rosa stykke stof, som ligesom omhylder barnet, så det ikke bliver forstyrret af for mange indtryk. Vi sidder og synger den samme sang 2 gange, så barnet føler tryghed og kan falde i søvn. Når alle børn sover, sidder vi lige inde på den anden side af døren, så vi straks kan træde til og trøste, hvis et barn vågner. Søvnens prioriteres højt, da det er her barnet får mulighed for at fordøje dagens indtryk og får energi og kræfter til at klare resten af dagen. Børnene har en langsom opvågning så de kan komme til sig selv.

NATUR, UDELIV OG SCIENCE

Haven giver god mulighed for motorisk udfoldelse, og vores naturhave gør det også muligt for børnene at opleve årstidernes og vejrets skiften. Det suser i de store træer, bladene falder ned eller det er frostvejr. Måske sner det og man gør sig den erfaring, at det kan være godt at beholde vanterne på.

De første forårsblomster titter frem, sommerfuglene kommer og når solen skinner varmt, må vi finde parasollen frem. De voksne udfører praktisk arbejde, som virker indirekte inspirerende på legen. Om foråret kan vi så og plante. Om sommeren slår vi græs og plejer haven så godt vi kan. Dog er det bedst at fjerne ukrudt og visne blomster i det skjulte, da det ellers vil afstedkomme, at alle blomster får et knæk. Vasketøjet bliver hængt til tørre i sol og blæst af mange små hjælpsomme hænder. Om efteråret har vi ofte halm i haven og senere river vi blade sammen. I vintertiden er vi også ude hver dag – måske er vi heldige, at der kommer sne vi kan tumle os i.

I haven forundres vi, sammen med børnene, over at en edderkop har SÅ mange ben, at sneglehuset ikke altid er beboet, at regnormen kan være lillebitte eller uendelig lang. Vores buske tiltrækker sommerfugle og vi begejstres over, hvor smukke og forskellige de er. Når det er forår, har vi næsten altid en fugl der bygger rede hos os og vi følger med spænding med, fra æggene bliver til små fugleunger og når de små fugleunger for første gang forsøger at flyve.

I vores have er der frugttræer, som vi høster fra og laver syltetøj af, som vi senere bruger som topping på vores grød.

Vi planter hvert år smukke blomster, som vi pynter op med på vores årstidsborde og på vores spiseborde, når vi skal spise. Vi beundrer farverne og taler med børnene om blomsternes navn. Vi øver os i udtalen, som kan være temmelig svært. Særligt hvis det er på latin!

Når det regner, graver vi gange i sandet og gør store øjne, når alt det vand vi har skovlet op i spande og gryder og potter, bare forsvinder når vi hælder det ned i sandkassen.

Vi har i begge vores haver lavet små forhøjninger/bakker, så børnene kan øve sig i at gå/kravle op ad bakke eller trille ned. De bliver udfordret i deres motorik og kæmper for at klare det og stor er sejren, når de første gang kan GÅ op. Ligeledes er det en fryd, når børnene lærer at trille ned ad bakken og mærker, at det kilder lidt i maven.

Vi har også klatretæer i børnehøjde, som de største børn triumferende kan klatre op i og som de kæmper for at lære at klatre ned fra. En øvelse, hvor de skal have tillid til egen kropps formåen og have en bevidsthed bagud, når de skal kravle baglæns ned.

Vi har syrener langs vores hegn, hvor børnene får en følelse af at være ”på egen hånd”. De går på opdagelse i ”skoven” og føler at de bevæger sig LANGT væk fra os voksne.

Når vi er i haverne, fordyber de voksne sig ofte i havearbejde, såsom at luge, feje, plante mm. Børnene deltager og er nysgerrige for en stund, hvorefter de finder sig et sted i nærheden og lader sig inspirere til efterligning. Vi ser ofte, at de finder koste og graveskeer frem og efterligner den voksne og derfra udvikler legen sig til deres egen. De mindste finder ofte ro i sandkassen, navnlig hvis en voksen sætter sig i

nærheden. Så ved barnet hvor den voksne er og kan fordybe sig i legen, uden hele tiden at skulle holde øje med, hvor den voksne forsvinder hen. De større børn lader sig også inspirere af de voksnes gøremål, men søger lidt ud i periferien, hvor de kan føle sig i fred for de mindste og for de voksnes øjne (tror de).

Om eftermiddagen slår vi altid de to stuer sammen og går i haven. Her får børnegrupperne mulighed for at prøve kræfter med andre børn end de er vant til og de udfordrer hinanden til vippeture, løbeture og klatreture. De lader sig inspirere af hinanden til at flytte grænser og turde noget mere og de øver sig i at forhandle om, hvem der skal føre an i legen. De forsigtige børn går oftest i sandkassen og sætter sig og leger og kan her møde ligesindede, for hvem det også er det bedste at lave smukke sandkager, pyntet med blomster i de smukkeste farver. Når de efter en tid føler sig trygge nok, vover de sig ud over sandkassens kant og begynder at følge de større børn på deres vej gennem dybe skove(syrenerne), over høje bjerge (bakkerne) og op i de højeste træer (i børnehøjde).

I haven tegnes der med kridt, som vaskes væk af regnen... eller af de mindste børn, når de kommer og gnider det væk. Men så kan man bare tegne noget nyt! Der pustes sæbebobler, som Bror Vind bringer videre ud til skolebørnene, til alles store begejstring. Vi finder små fugledun, som vi øver os i at puste til og hviner af fryd, når det lykkes at få dem til at svæve. Hver eneste dag, uge for uge, måned for måned, inddrager vi naturen og årstidernes skiften i vuggestuelivet. Hver dag sørger vi for at pynte med årstidens blomster og grene på stuerne og på vores årstidsborde. Hver dag, inden frokost, synger vi

Jorden har os brødet givet
Solen har det skænket livet
Kære sol, kære jord
Takken i vort hjerte bor.

Vi lærer børnene, gennem efterligning, at passe på den jord vi bor på. Vi passer på blomsterne, træerne og buskene i haven og insekterne. Fuglene fodres på fuglebrættet om vinteren og om sommeren sørger vi for, at de får vand. Naturen inddrages altid i sanglegen. Hver dag synges der om naturen og hvor vi er i forhold til årstidernes skiften.

Vi er som voksne rollemodeller for børnene. Ved at inddrage naturen i vores hverdag, ved at lade den gennemsyre alt hvad vi gør, får børnene en følelse af forbundethed med naturen, som vi håber og ønsker, at de skal bære med sig videre i livet.

I haven vækkes børnenes begyndende tal og begrebsforståelse. Gennem sangleg, fortælling og samtaler med de voksne, italesættes børnenes mulighed for at lære om form, antal og rum. Der bygges tårne i sandkassen, stables sten og tælles mariehøns. Alt sammen en begyndende oplevelse af det matematiske sprog.

Vejret er på daglig basis et samtaleemne og i vores bevidsthed. I garderoben kigger vi ud af vinduet, så vi kan finde ud af, hvad vi skal have på. Regner det? Så skal vi have regntøj på, så vi ikke bliver våde. Og gummistøvler! Så vi kan hoppe i vandpytter. Når det er vinter, er vi måske heldige, at det sner. Så skal vi have hue og vanter på, så vi kan kaste med snebolde og bygge snemænd, uden at blive kolde. Og om sommeren har vi bare ben og skal huske solhatten i varmen.

KULTUR, ÆSTETIK OG FÆLLESSKAB

Det kulturelle møder vi overalt i vores pædagogik. Det spænder en stor bue om vores dagligdag. En synliggjort bevidsthed ses på den måde vi indretter os på, på stuerne. Fra valget af blide farver på væggene, måden vi udsmykker rummet – i overensstemmelse med årstidernes skiften, til det bevidste valg af legetøj og møbler i naturmaterialer. Vi ønsker at formidle både glæde og respekt for naturen ved at tage den ind i stuen og bruge den både som udsmykning og redskab. Det kulturbærende hos os er i måden, hvorpå vi voksne taler sammen og hvordan vi taler med børnene og forældrene, måden vi samles om bordet på og den mad vi spiser. Den respekt viser vi ved at synge både før og efter måltidet:

Jorden har os brødet givet
Solen har det skænket livet
Kære sol, kære jord
Takken i vort hjerte bor.

Og

Tak for mad, tømmt af vort fad.
Du er så veltilfreds og glad, og derfor si'r vi tak for mad.
Tak for mad. Velbekomme.

Det er vigtigt at lære sin egen kultur at kende, før man kan tage imod andres. Vi prøver at formidle vores egen kultur bl.a. ved dagligt at bruge af vores store traditionelle sangskat. Vi mener, at kulturen til det lille barn skal formidles gennem kvaliteten af det dagligt, levede liv. I vores sangleg starter vi hver dag med at synge godmorgen ved navns nævnelse af det enkelte barn, så det føler sig set og taget imod. Derefter står vi i kreds med hinanden i hånden og laver sangleg i bevægelse, som kræver en del af det enkelte barn: man skal holde en ven i hver hånd, man skal holde sin plads, når kredsen bevæger sig rundt, man skal følge tempoet og både have bevidsthed om hvad der foregår foran, bagved og ved siden af. Ellers opløses kredsen og alt bliver kaos. Det er en øvelse, som det helt lille barn naturligvis ikke mestrer, men ved efterligning og gentagelse af den samme sangleg i en måned, lykkes det til sidst. Netop gentagelsen spiller en afgørende rolle for det lille barn. En uge eller to er slet ikke nok. Først i løbet af den tredje uge begynder barnet at kunne koordinere både sang og bevægelse og i fjerde uge har alle helt styr på, hvordan vi gør og der bliver sunget og danset af hjertets lyst.

Vi bor tæt på Rudolf Steiner skolen og er heldige, at de hvert år tager sig tid til klassevis at komme på besøg hos os og eksempelvis lave Lucia-optog eller synge i kor for os. Når vi får sådanne fine besøg, bliver vi helt stille og øjnene er ved at trille ud af hovedet på de små... TÆNK at der findes SÅ store skolebørn, som er SÅ dygtige! Og TÆNK, hvor er vi heldige, at de kommer ind i vores vuggestue og synger for os. Det er en gave!

En måned inden børnene fylder 3 år, går vi på besøg med dem i børnehaven, så de kan møde alle deres gamle venner og tanterne. Børnehavebørnene tager godt imod de små og viser dem gerne rundt i den store have, mens de passer på, at de ikke kommer til at kravle for højt op eller gå steder hen, hvor de ikke må være. På denne måde bliver overgangen fra vuggestue til børnehave lettere, når den store dag kommer, hvor de skal tage afsked med vuggestuen og starte i børnehave.

- Vuggestuen Lillestjernens kultur bygger på gamle danske traditioner, såsom jul og påske. Derudover fejrer vi også høsttiden, Skt. Michael, lanternefest, adventstiden, fastelavn, majfest og

pinse. Ikke som store fester, som i børnehaven, men som små nedslag i form af sanglege, bordspil og årstidsborde. Dette skaber sammenhæng mellem vuggestue og børnehave, da barnet på denne måde kan mærke, at traditioner går igen begge steder. Hvis barnet har større søskende, som enten går i vores børnehave eller på skolen, kan barnet genkende sange og lignende fra sin egen dag i vuggestuen, nu præsenteret af de ældre søskende i hjemmet. Ligeledes styrker vi fællesskabet mellem hjem og vuggestue, ved vores årlige arrangementer som Høstmarked, arbejdsdage, sommer og julekomsammen og forældremøder.

- Vi oplever at børnenes skabertrang kommer i spil gennem den frie leg. Her oplever vi ofte inspirationen fra morgenens sangleg, komme til udtryk. Rim og remser gentages, legedyr, tørklæder og sten samles og forvandles til noget som minder om dagens bordspil. I denne proces mødes børnene ofte og legen udvikler sig. Vi voksne hjælper og understøtter gerne børnene, således at de, på eget initiativ, kan videreudvikle den leg, vi igennem morgensangen har lagt kimen til.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

I vuggestuen Lillestjernen evaluerer vi løbende vores pædagogiske læringsmiljø og vores pædagogiske praksis. Dette sker gennem daglige samtaler og ugentlige personalemøder i vuggestuen samt månedlig møde med børnehavens personale.

Som personale i vuggestuen Lillestjernen følger vi barnets udvikling nøje. To gange om måneden tager vi et par børn op på et personalemøde, hvor vi laver en børneiagttagelse. Her deler vi vores tanker omkring barnet og beskriver, hvor det er i sin udvikling. Er det alderssvarende eller skal det hjælpes lidt på vej? Konkluderes det, at barnet har brug for ekstra ressourcer for at udvikle sig, indkaldes forældrene til et møde og vi søger evt. ekstra hjælp fra relevante fagpersoner, såsom tale/høre konsulent, sundhedsplejerske, fysioterapeut, psykolog el.lign.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Hver tredje måned evaluerer de ansatte i vuggestuen på den pædagogiske læreplan, med det mål for øje at øge personalets opmærksomhed og bevidsthed for vuggestuens pædagogiske grundlag, principper og udvikling. Dette er en proces, der er i løbende udvikling.

AFRUNDING

Vores pædagogik tager udgangspunkt i det antroposofiske menneskesyn. Det betyder bl.a., at det lille barn lever i bevægelsen, i handlingen og i viljen og lærer gennem disse. Barnet skal derfor tiltales gennem viljen og ikke gennem tanken (logisk tale), da tankevirksomheden endnu ikke er manifesteret hos det lille barn.

Da barnet yderligere, ifølge Rudolf Steiner, fødes som et stort sansekaos, er det vigtigt at det skærmes fra omverdenens mange sanseindtryk. Sansningen hos det lille barn er naturligt uafhængigt af refleksion og begrebsdannelse. Det betyder, at det lille barn tager det til sig som det sanser, uden hverken sympati eller antipati- det det oplever, tager det for sandt og godt.

Den daglige rytme skaber tryghed for det lille barn og gentagende handlinger taler til kroppen. Det er igennem rytmen, at barnet får mulighed for at øve sig og gentage, før det til sidst evner at mestre den enkelte ting.

Barnet lærer at tilegne sig verden ved at efterligne de voksne, der er omkring det.

Rudolf Steiner har bl.a. sagt følgende om opdragelse:

"Enhver opdragelse er selvopdragelse og vi er egentlig, som forældre og lærere, kun omgivelser for barnet, der ifølge sit inderste væsen opdrager sig selv. Vores opgave er at skabe de gunstigste omgivelser, for at barnet kan opdrage sig selv således gennem os, som det gennem sin inderste skæbne må opdrage sig selv."

Dette betyder på ingen måde, at vi fralægger os ansvaret som opdragere, snarere tværtimod, da de voksnes opførelse har en vidtrækkende konsekvens og betydning for barnets opdragelse.

Med ovenstående citat af Rudolf Steiner og nedenstående sammenfattede sætninger, håber vi at have fået belyst baggrunden for vores daglige arbejde i vuggestuen Lillestjernen.

"Man må gribe – før man kan begribe."

"Små børn kan man ikke forklare – de skal sanse, opleve og erfare.

Vuggestuen, Lillestjerne

